

İNSAN NE İLE YAŞAR?

I

Ne bir tarlası ne de bir evi olan Semyon, karısı ve çocuklarıyla birlikte bir köylünün kulübesinde yaşıyor, kunduracılık yaparak geçimini sağlıyordu. Kunduracı emeğinden ne olacak! Yaptığı iş ucuz, ekmekse pahalıydı. Zavallının kazandığı ancak evdekilerin boğazına yetiyordu.

Karı kocanın soğuk kış boyunca ortaklaşa giydikleri tek gocukları vardı ama o da lime lime olmuştu artık. İki yıldır Semyon, gocuk yapmak için yeni bir koyun derisi almak istiyordu. Kışa doğru az da olsa birikmişti para. Karısının sandığında üç ruble, köydeki müşterilerinden de beş ruble yirmi kapık alacağı vardı.

Bir sabah yeni gocukluk koyun derisini almak için köye gitmek üzere hazırlandı. İnce gömleğinin üstüne karısının pamuklu hırkasını, onun da üstüne kumaş

LEV TOLSTOY

ceketini giydi. Üç rubleyi koydu cebine, ağaçtan bir dal keserek eline baston yaptı, kahvaltısını bitirip çıktı yola. *Bana borcu olanlardan beş rubleyi nasılsa alırım,* diye düşündü. *Benim üç rubleyi de eklediğim zaman rahatlıkla koyun derisi alınır.*

Köye varınca borçlularından birinin kulübesine gitti ama adam evde yoktu; karısı parayı gelecek hafta mutlaka ödeyeceklerini söyledi. Semyon diğer borçluya gitti. O da parası olmadığına yemin ederek yalnızca tamirlik çizmeler için yirmi kapık ödeyebileceğini söyledi. Bunun üzerine Semyon, koyun derisini veresiye almaya çalıştı ama satıcı ona güvenmediği için kabul etmedi.

“Parayı getir, istediğin deriyi al,” dedi. “Borçlarını toplamaya çalışanların ne hâle düştüklerini iyi bilirim.”

Kunduracının o gün yapabildiği tek iş yirmi kapıklık, pençe vurulmak için kendisine verilen keçeden yapılmış bir çift çizme olmuştu.

Canı sıkılmıştı. Yirmi kapağı de votkaya yatırdı ve eli kolu boş, tuttu evin yolunu. Sabahleyin çok üşüyordu ama şimdi içince gocuk olmadan da ısınmış hissediyordu. Bir elindeki sopayı donmuş toprağa vura vura, diğer elindeki çizmeleri de sallaya sallaya söylenerek yürüyordu.

“Gocuğum yok ama hiç üşümüyorum. Biraz içtim ya, sanki damarlarımda ateş dolaşiyor. Gocuğa falan ihtiyacım yok benim. Bu şekilde günlerce yol giderim ve hiçbir şeyi de dert etmem. İşte ben böyle bir ada-

İNSAN NE İLE YAŞAR?

mım! Ne dert edeceğim kendime?! Gocukla mı doğdum ki; olmadan da yaşarım. Gerçi karım şimdi söylenip duracak ama ne yapayım ben? Sen tut, gece gündüz çalış, sonra da beş kuruş para alama! Buna bir dur demek gerekiyor! Eğer sen bana borcunu ödemiyorsan senin derini yüzerim ben! Nasıl oluyor bu iş? Adama bak, şu vakitte bana yalnızca yirmi kapik veriyor! Yirmi kapikle ben ne yapacağım be! İşte iki kadeh içtim, hepsi gitti. Zor durumdaymış, öyle diyor! Peki ya ben? Senin sıcacık bir evin var, ineklerin bile var, her şeyin yerli yerinde; peki benim neyim var, biliyor musun? Sen buğdayını kendin yetiştiriyorsun ama ben onu bile satın almak zorundayım. Ben ne yapacağım? Haftada yalnızca ekmeğe üç ruble gidiyor, biliyor musun? Bazen eve gidiyorum, bir bakıyorum ekmek bitmiş. Haydi, git yine ekmek al, bir buçuk ruble daha harca... Ya sen ne yapıyorsun? Borcunu bana ödemeye gelince yok diyorsun; bu kadar da saçmalık olmaz ki!”

Böyle söylene söylene yürürken sokağın köşesindeki tapınağa yaklaşmıştı. Başını kaldırıncı tapınağın arkasında beyazımsı bir şey gözüne çarptı. Hava kararmaya başlamıştı. Kunduracı dikkatlice baktıysa da gördüğü şeyin ne olduğunu tam anlayamadı. *Daha önce orada beyaz bir taş var mıydı? Yok, taş değil bu. Bir öküz olabilir mi acaba? Ama hiç de öküze benzemiyor. Kafası insan gibi sanki ama çok beyaz. Hem burada bir insanın ne işi olabilir?*

Biraz daha yaklaşıncı ne olduğunu daha net gö-

LEV TOLSTOY

rebildi. Çok şaşırđı, ölü ya da diri olup olmadığı anlaşılmayan bir insandı bu. Çıplak bir hâlde tapınağa sırtını dayamış öylece oturuyordu. Kunduracı bir an dehşete kapıldı. *Acaba adamı öldürüp, sonra soyarak buraya mı atmışlar? Eğer öyleyse uzak durayım yoksa başım kesin belaya girer.*

Yoluna devam etti. Tapınağın ön tarafına geçince adam görünmez olmuştu artık. Biraz ileriye gidince dönüp arkasına baktı. Adamın duvara yaslanmadığını, kendisine doğru bakıyormuş gibi kıvılcadığını gördü bu kez. Çok korktu, kendi kendine söylenmeye başladı: “Geri dönüp yanına mı gitsem yoksa yoluma devam mı etsem? Şimdi bunun yanına gideyim gitmesine de ya başıma kötü bir şey gelirse? Ne biçim bir insan ki bu? Belli, iyi sebeple gelmemiş buralara. Yanına yaklaşınca ya atlayıp boğazıma yapışırsa? Ondan kurtulamam... İyi de ya öyle değilse? Ya adamın yardıma ihtiyacı varsa? Tamam da çırlıçplak bir adamı ben ne yapayım? Sırtımdaki giysileri çıkarıp ona veremem ya! O zaman bana kim acıyacak?”

Bu düşüncelerle tekrar devam etti yoluna. Tapınak artık büsbütün ardında kalmıştı. Fakat vicdan azabı oradan daha fazla uzaklaşıp gitmesine engeldi. Yolun ortasında birdenbire durdu.

“Ne yapıyorsun, Semyon?” dedi kendi kendine. “Adam orada yokluktan öldü ölecek, sense korkuyla nasıl kaçacağını şaşırđın. Zengin oldun da hırsızdan mı korkmaya başladın? Ah Semyon, utan kendinden!”

Böylece döndü ve adamın yanına gitti.

II

Semyon adama yavaşça yaklaştı ve dikkatle baktı. Yarasız beresiz sapasağlam bir delikanlıydı. Yalnızca çok üşümüş, korkmuş görünüyordu; arkaya doğru yaslanmış, gözleri bayılacak gibi boş boş bakıyordu. Semyon, genç adama iyice yaklaştı. Adam ancak o zaman uyanır gibi oldu. Başını çevirdi, gözlerini açtı ve kunduracının yüzüne baktı. Bu tek bakış, Semyon'un ruhunda sıcaklık bir his uyandırdı.

Pençe yapacağı çizmeleri yere attı. Belindeki kuşağı çözüp çizmelerin yanına bıraktı ve üzerindeki ceketini çıkardı. “Şimdi konuşmanın sırası değil,” dedi. “Haydi bakalım, giy şunu!” Genç adamı kollarından tutup ayağa kaldırdı. Semyon, onun temiz vücuduna, biçimli ellerine, ayaklarına baktı; iyi ve nazik bir insanın yüzüne sahip olduğunu gördü. Ceketini genç adamın omuzlarına attı, adam kollarını bir türlü denk getiremeyince giymesine yardım etti, önünü de kapatıp kuşağı beline bağladı.

Başındaki eski şapkayı çıkardı ve genç adamın başına geçirdi. Ancak o anda kendi başının çok üşüdüğünü hissetti. *Kafamda doğru dürüst saç yok, onunsa uzun saçları var*, diye düşünerek şapkayı yeniden kendi başına taktı. *Ona yürümesi için giyecek bir şeyler versem daha iyi*, diye geçirdi içinden. Genç adamı bir kenara oturttu. Sonra yerdeki çizmeleri aldı ve ayaklarına giydirdi. “Gördün mü dostum, şimdi ısınırsın. Isınıncada gerisi nasılsa hallolur. Şimdi yürüyebilir misin?”

LEV TOLSTOY

Genç adam minnetle baktı Semyon'a ama bir şey demedi.

Semyon, "Neden konuşmuyorsun?" diye sordu. "Burada durulmaz, çok soğuk, haydi eve gidelim. Al şu değneğimi, ona dayanarak yürümeye çalış; gücün iyice kesilirse bana yaslan."

Genç adam yürümeye başladı. Pek zorlanmıyor, geride kalmıyordu. Yolda giderlerken Semyon, "Nereleisin?" diye sordu.

"Buralı değilim."

"Bana da öyle geldi. Bu yöredeki tanıırım. Peki, ya tapınağın orada ne yapıyordun?"

"Bunu söyleyemem."

"Biri sana bir kötülük mü yaptı?"

"Bana kimse kötülük yapmadı. Beni Tanrı cezalandırdı."

"Her şey Tanrı'dan gelir gelmesine de bir lokma ekmekle başını sokacak bir yer bulmak lazım sana. Nereye gitmek istiyorsun?"

"Benim için hepsi bir."

Semyon şaşırmıştı. Adam serseri birine benzemiyordu. Sesi yumuşaktı, nazikti ama kendisiyle ilgili hiçbir şey anlatmıyordu. *Kim bilir başına ne gelmiştir?* diye düşündü. Sonra genç adama döndü.

"O hâlde bize gidelim, en azından biraz ısınmış olursun."

Böylece Semyon evin yolunu tuttu. Yabancı da sessizce onu izliyordu. Bu arada rüzgârın şiddeti de

artmıştı. Semyon ince gömleğinin altına giren soğuk havayla iyice üşümeye başladı. İçkinin verdiği sıcaklık da geçmişti artık. Burnunu çekerek karısının pamuklu hırkasına iyice sarındı. Sonra düşünmeye devam etti: *Şimdi bizimki koyun derisini soracak bana! Ona koyun derisi almak bir yana, sırtımdaki ceketten bile yoksun dönüyorum eve. Bir de üstüne çıplak bir adam götürüyorum. Matryona bu işi hiç sevmeyecek!* Karısını düşündükçe tatsızlaştı da yanında yürüyen yabancıya bakınca, hele de onun tapınağın önündeki hâlini hatırlayınca içi biraz ferahladı.

III

Semyon'un karısı o gün her işini erkenden bitirmişti. Odun kırmış, su getirmiş, çocukların karnını doyurmuş, kendisi de yemeğini yiyip oturmuş düşünüyordu: *Acaba hamuru ne zaman yoğursam; bugün mü yarın mı? Eğer Semyon kasabada yemek yediyse eve gelince az yer; o zaman ekmeğin yarına da yeter.*

Ekmeğin parçasını eline alarak şöyle bir tarttı: *Yok, bugün hamur yoğurmayayım. Zaten bir ekmeğin unumuz kaldı. Bununla cumaya kadar idare edelim.*

Matryona, ekmeği dolaba koyup masanın başına geçerek kocasının gömleğini yamamaya başladı. Bir yandan dikiş dikiyor, bir yandan da koyun derisi almaya giden kocasını düşünüyordu. *Satıcı kazıklamasa bari. Bizimki saftır biraz. Kendisi kimseyi aldatamaz*

ama küçücük bir çocuk bile kandırır onu. Sekiz ruble de öyle az bir para değil hani. Bu fiyata iyi bir gocuk bile alınır hatta. Gerçi tabaklanmış deri olmaz belki ama yine de gocuk işte. Geçen kış nasıl da zor geçmişti. Ne suya ne de başka bir yere gidebildim. Bizimki dışarıya çıkacağı zaman evde ne varsa giyer, bana bir şey bırakmaz. Sabah da erken çıktı, nerede kaldı bu? Yoksa kendini içkiye mi verdi, ne yaptı?

Matryona tam bunları aklından geçiriyordu ki avludan ayak sesleri gelmeye başladı. Çok geçmeden içeriye birileri girdi. İğnesini dikişine iliştirerek koridora çıktı. Eşikte iki adam duruyordu. Biri Semyon'du, arkasında da şapkasız, keçe çizmeli bir adam vardı.

Matryona'nın burnu kocasının alkol kokusunu hemen almıştı. Üzerinde pamuklu hırka, eli boş ve gariban görünce içi sızladı. *Paraları içkiye vermiş*, diye düşündü. *İçtiği yetmezmiş gibi bir de peşine çulsuzun tekini takmış getirmiş*.

İçeriye girmeleri için kenara çekilen Matryona yabancı adama baktı. Üzerinde yalnızca kocasının ceketini vardı, içinde bir gömlek bile yoktu. İçeriye giren adam sessiz sedasız öylece duruyor, gözlerini bile kaldırmıyordu. *Böyle çekindiğine göre kesin kötü bir adam bu*, diye düşündü. Sonra kaşlarını çatıp sobanın yanına geçti. Ne yapacaklar diye adamları gözetlemeye başladı.

Semyon şapkasını çıkardı, hiçbir şey olmamış gibi kanepeye oturdu.